

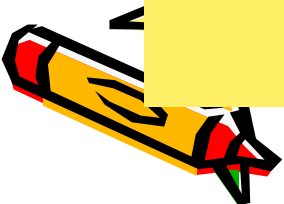
ISPITIVANJE SPREMNOSTI ZA ŠKOLU

Prof. dr. sc. Rea Fulgosi-Masnjak, rea@erf.hr
Odsjek za inkluzivnu edukaciju i rehabilitaciju, Edukacijsko-rehabilitacijski
fakultet Sveučilišta u Zagrebu

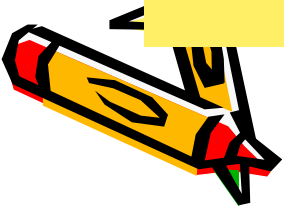

Kolegij: Edukacijsko-rehabilitacijska procjena II
Diplomski studij edukacijske rehabilitacije

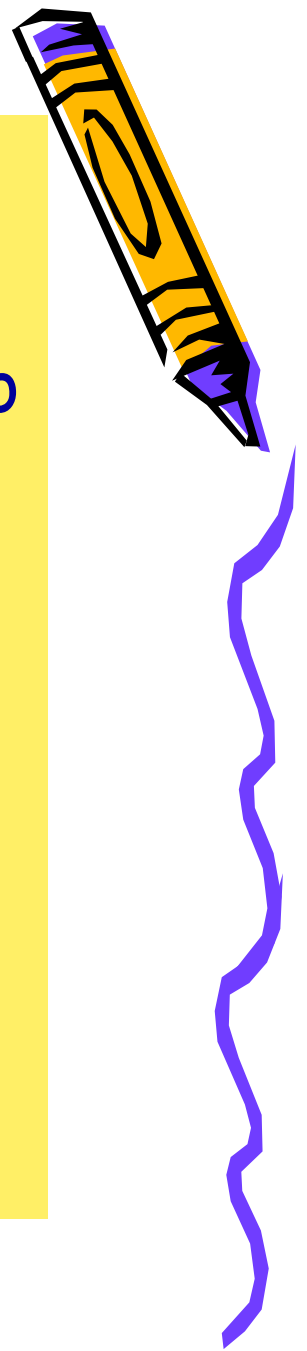
- Polazak u školu za svako je dijete i njegove roditelje velika promjena u životu.
- Uspješna djetetova prilagodba na novonastalu školsku situaciju utječe ne samo na njegov/njezin osjećaj zadovoljstva samim sobom, nego i na djetetovu motivaciju za učenje i želju za druženjem s vršnjacima.

- Školska sredina početne razlike među djecom ne smanjuje, nego ih povećava.
 - Ispunjavanje školskih obveza je zahtjevno i uvelike determinira kvalitetu života djeteta i njegove obitelji.
 - Prije polaska u školu potrebno je što objektivnije procijeniti sve aspekte zrelosti / spremnosti samog djeteta.

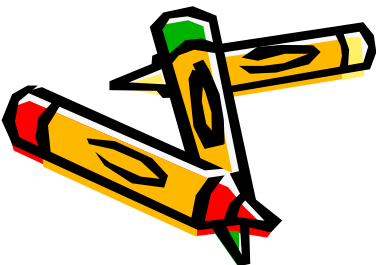
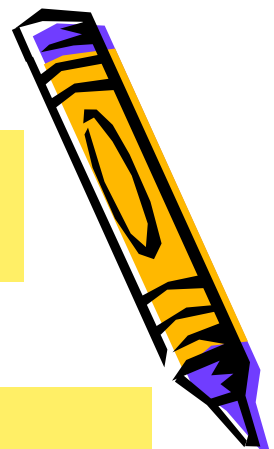

- Dugogodišnje ispitivanje zrelosti / spremnosti za školu pokazalo je da se djeca koja su školski obveznici međusobno jako razlikuju po stupnju pripremljenosti i dostignute zrelosti za školu.
- To se događa zbog utjecaja velikog broja čimbenika.

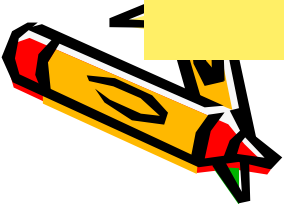
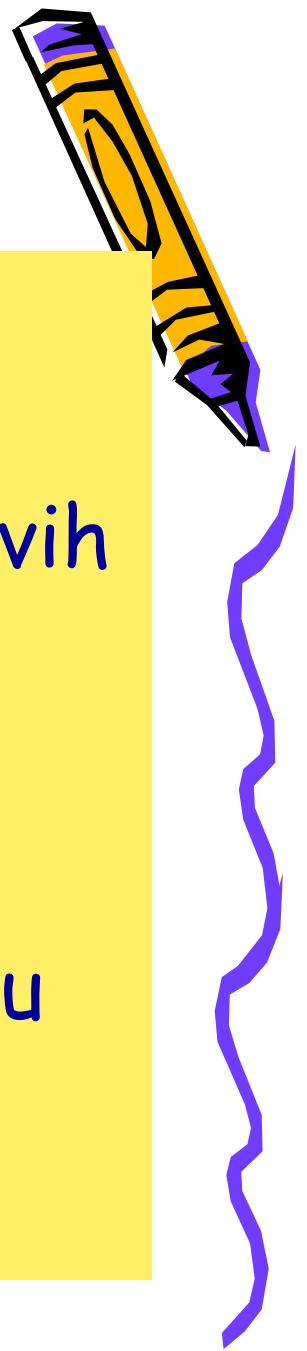
Jeli dijete spremno za školu?

- Ključno je razlikovati dva pojma:
 - **SPREMNOST ZA UČENJE
OPĆENITO;**
 - **ZRELOST ZA UČENJE;**

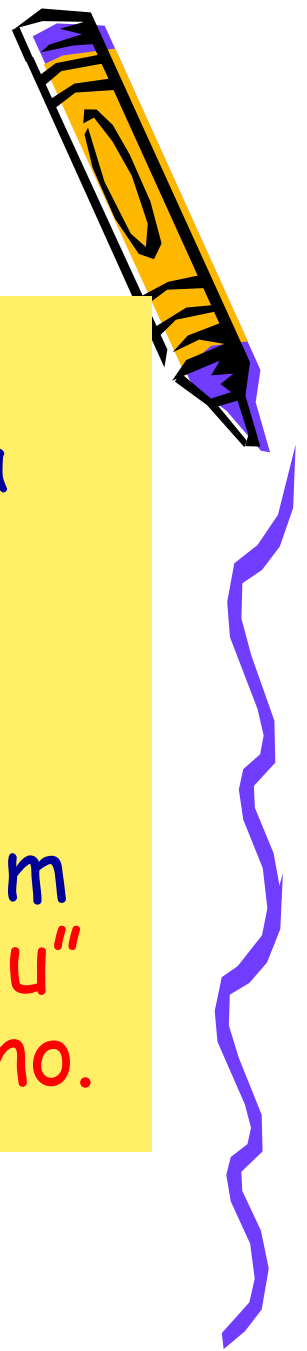
SPREMNOST ZA UČENJE

- Zbroj sposobnosti, iskustva i motivacije potrebnih za učenje novih zadataka;
- Rezultat je međudjelovanja sazrijevanja, učenja i razvoja;
- To je sklop svih čimbenika koji su važni za ново učenje.

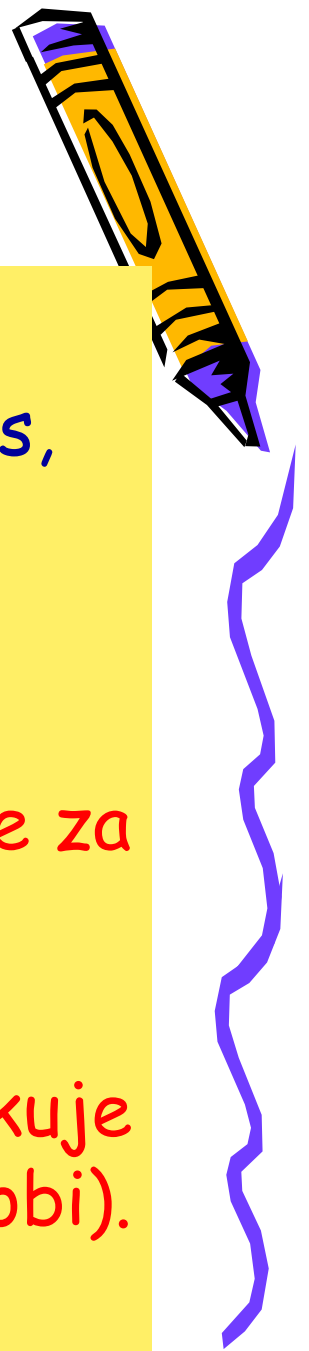

Jeli dijete zrelo za učenje?

- Pogrešno je pojam spemnosti za učenje poistovjetiti s pojmom psihofizičke zrelosti.
- Pojam zrelost za učenje se pri tom oslanja na hipotezu o "sazrijevanju" koje je genetski i biološki određeno.

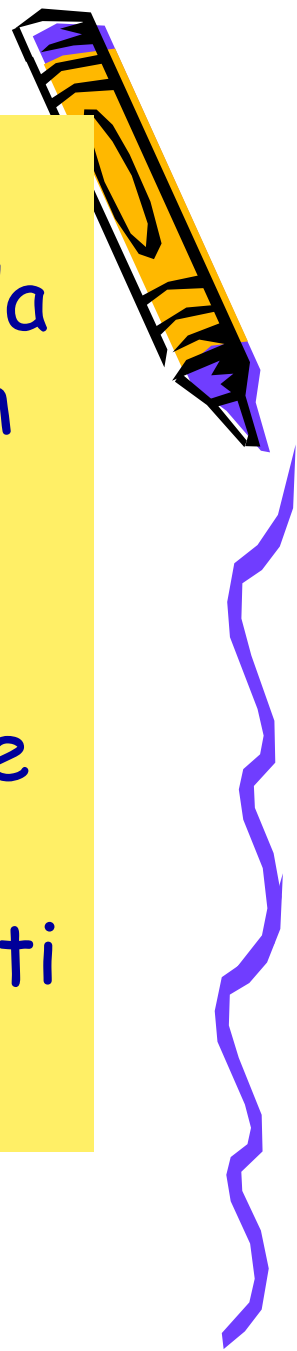
Spontano sazrijevanje - -spontano otvaranje

- **Gesell (1941)**
- prirodno sazrijevanje je predvidljiv proces, dosta dobro je strukturiran i stupnjevit.
- autor je brojnih testova za mjerenje psihomotornog razvoja.
- na temelju njih je postavio razvojne norme za adaptivno, socijalno, motoričko i govorno ponašanje.
 - Prvi je uveo pojam razvojne dobi (razlikuje razvojne razine od kronološke dobi).

- roditelji mogu djeci pomoći tako da otklanjaju prepreke tom zadanom razvojnom planu;
- taj je pristup utjecao na mišljenje kako djecu treba puštati da se spontano "otvaraju", a ne ih poticati da prerano sazrijevaju.

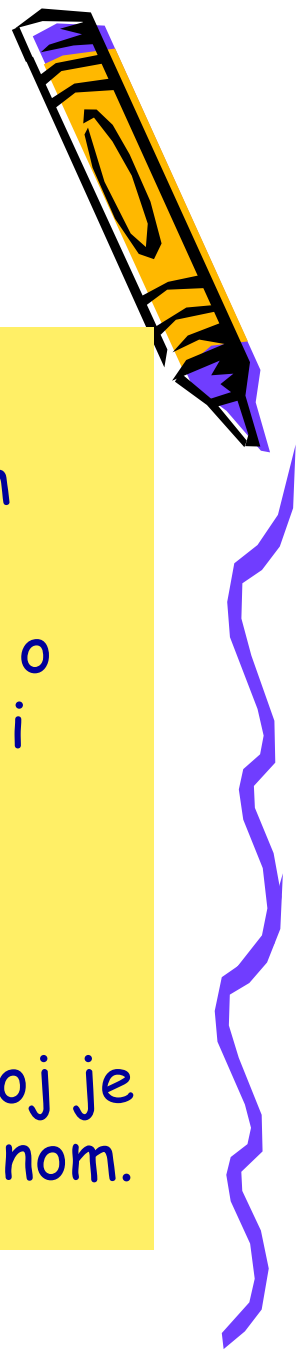

Područje govornog -jezičnog razvoja

- Chomsky (1965).
- teza o genetski određenim strukturama potvrđena je lakoćom kojom i bez posebnog poučavanja djeca svladaju materinji jezik.
- za njega je jezik "duhovni organ" sličan ostalim organima u tijelu.
 - životom u ljudskoj zajednici genetski zadan jezični program automatski se aktivira.

Interakcija s okolinom, iskustvo i uvježbavanje

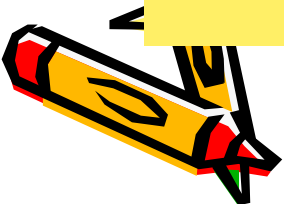
- Dječji razvoj ne možemo objasniti samo pojavom unutarnjeg sazrijevanja.
- Vrlo je važno međudjelovanje s okolinom, učenje o svijetu i stjecanje vještina i spoznaja iskustvom i uvježbavanjem.
- **Montessori (1967)**, samoobrazovanje.
 - **Piaget (1970)**, osnova za kognitivni razvoj je aktivnost i interakcija s okolinom.

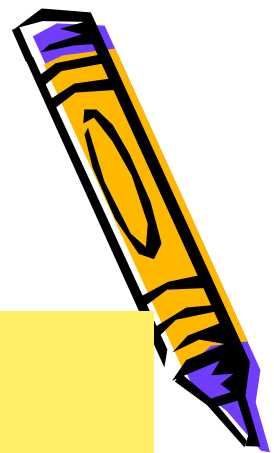
Obrazovne posljedice tog pristupa

- dijete mora aktivno biti uključeno u razvoj vlastite spremnosti za učenje;
- samoobrazovanje je usmjereno prema djetetu, a ne prema nastavnom predmetu ili nastavniku;
- strategije poučavanja se moraju uskladiti s dostignutim stupnjem kognitivnog razvoja djeteta.

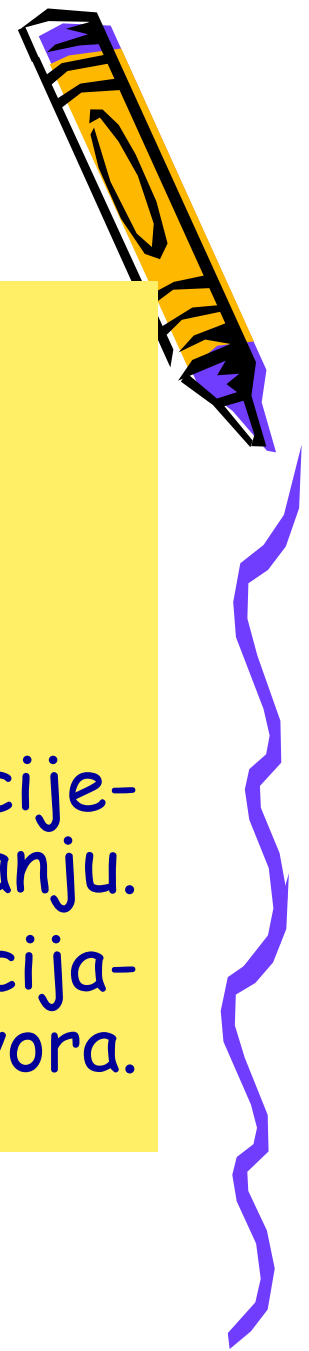
Važnost kulturalnih čimbenika socijalnog razvoja

- Vygotski (1978), Bruner (1971) i sljebenici za spoznajni razvoj djeteta naglašavaju i važnost utjecaja:
 - kulture u kojoj dijete odrasta i
 - socijalne potpore bliskih osoba.

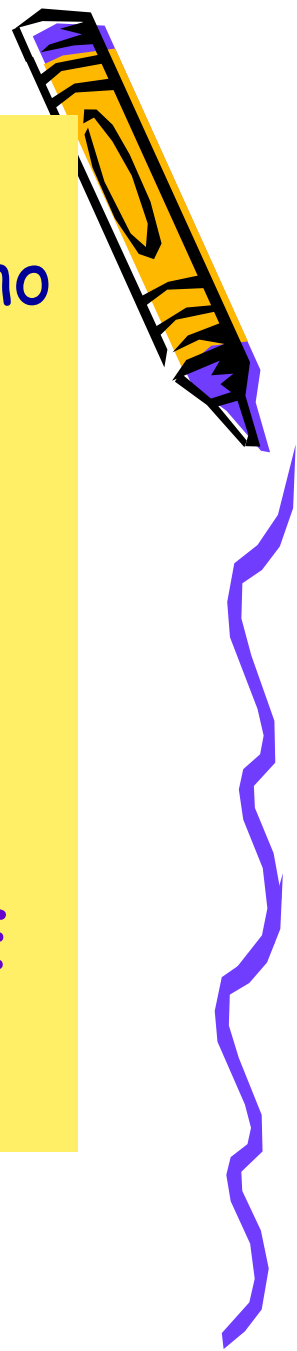

Ova dva pristupa treba sintetizirati !

- Razvojna istraživanja potvrđuju da je određena razina psihofizičke zrelosti nužna za pojedine oblike učenja.
- Na primjer:
 - sposobnost fine motoričke koordinacije-korištenje olovke pri pisanju.
 - dovoljno razvijena slušna diskriminacija-učenje govora.

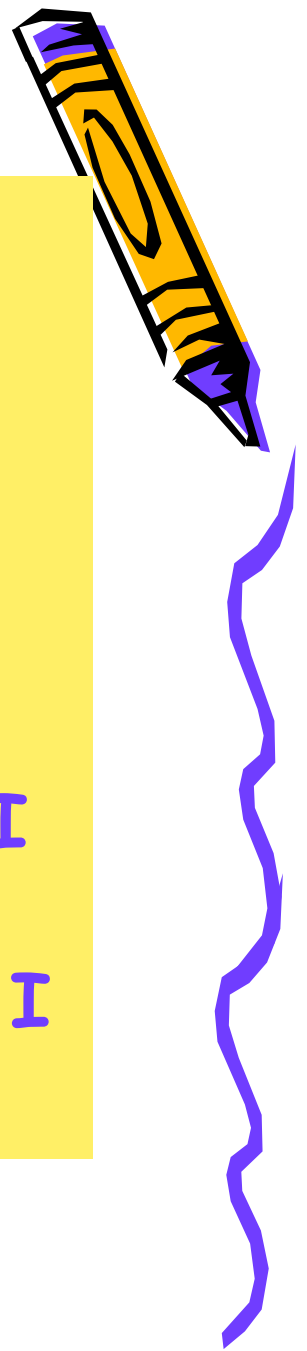

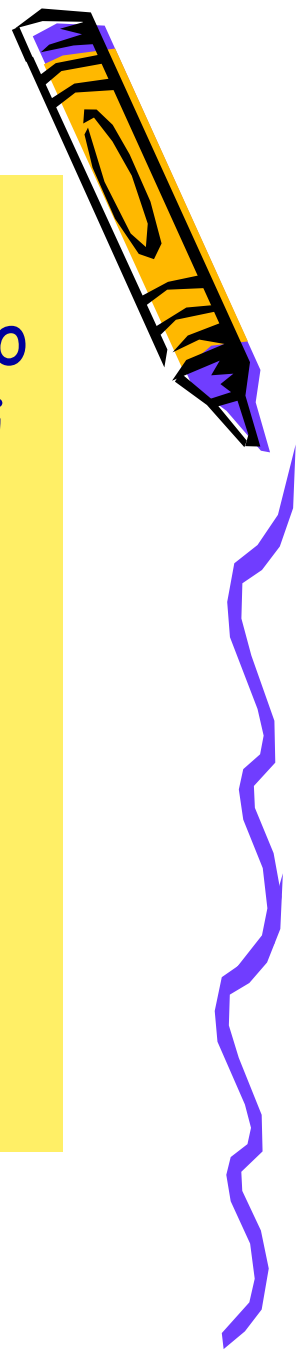
- Istraživanja u razvojnoj psihologiji jasno su pokazala da **vježbanje u nekoj aktivnosti za koju dijete nije dostiglo odgovarajući stupanj psihofizičke zrelosti nema većih rezultata.**

• U SVAKOG DJETETA POSTOJI OPTIMALNO VRIJEME ZA UČENJE NEKE VJEŠTINE !

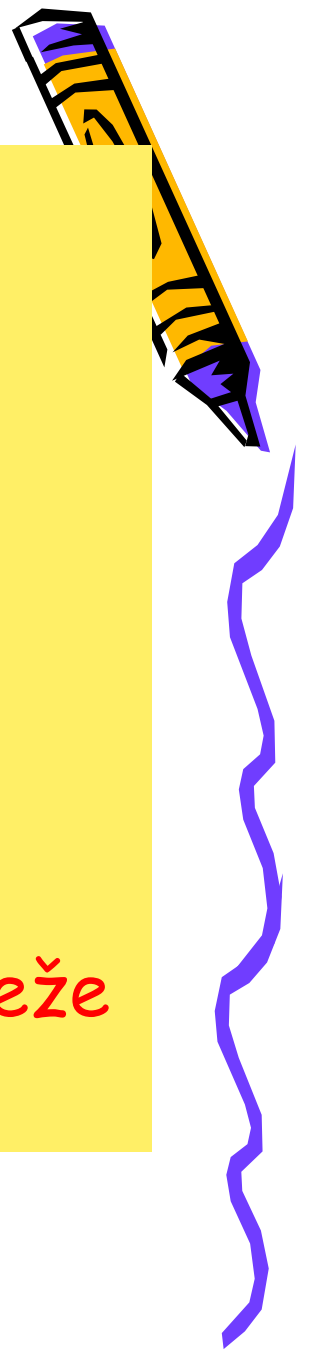
- **ZRELOST ZA UČENJE SE VIŠE** ODNOSI NA STUPANJ RAZVOJA KOJI JE OVISAN O BIOLOŠKIM ČIMBENICIMA.
- **SPREMNOST ZA UČENJE JE ŠIRI** POJAM KOJI UZ FIZIOLOŠKU ZRELOST UKLJUČUJE ISKUSTVO I MOTIVACIJU.

- "Zrelost" označava nešto što je postiglo razvojni vrhunac, točku iza koje slijedi opadanje.
- "Spremnost" pretpostavlja dostizanje određene razvojne razine koja je odskočna daska za novo učenje.
(Smiljanić, 1969).

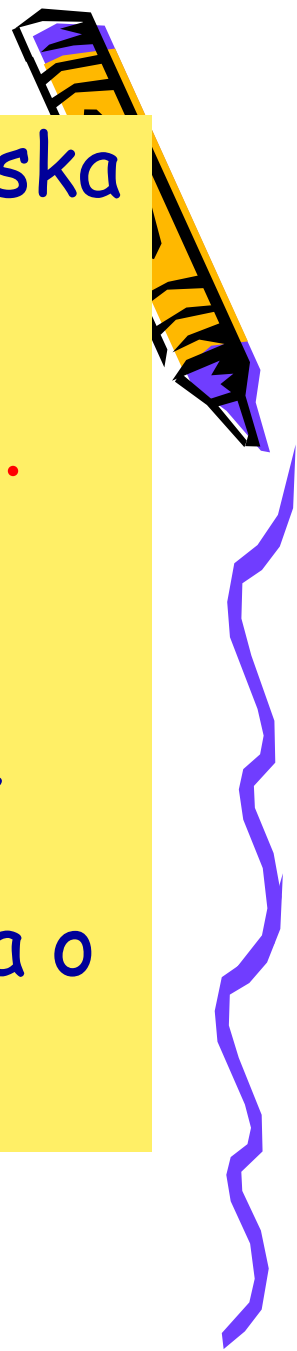

- Gardner (1991) -dvije vrste učenja:
- a) rano "intuitivno učenje" (dijete sudjeluje s veseljem i zanimanjem);
- b) školsko učenje-stjecanje znanja (doživljava se kao mukotrpno i teško).

- Morrison (1988) "... na spremnost za učenje ne smijemo gledati kao na nešto konačno što dijete posjeduje ili ne posjeduje. To je kontinuum koji se proteže kroz cijeli život... ."

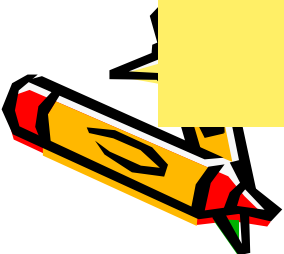
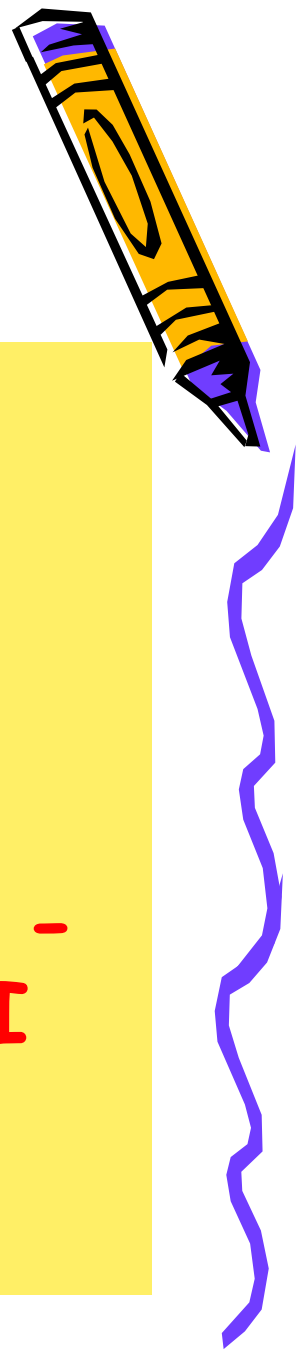

- Obrazovni sustavi, kao kriterij ulaska u školu ne postavljaju stupanj djetetove spremnosti, njegovu doraslost za "razvojne zadatke".
 - Ulazak u školu određen je kronološkom dobi, što umanjuje značajnost utvrđivanja dječje spremnosti za školu kao čimbenika o kojem ovisi upis.

ASPEKTI ZRELOSTI /SPREMNOSTI DJETETA ZA ŠKOLU:

- TJELESNA SPREMNOST;
- RAZVIJENOST GOVORA;
- KOGNITIVNA SPREMNOST:
 - INTELEKTUALNI RAZVOJ;
- RAZVIJENOST PERCEPTIVNO -
MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI
(grafomotorika, percepcija,
sposobnost opažanja);

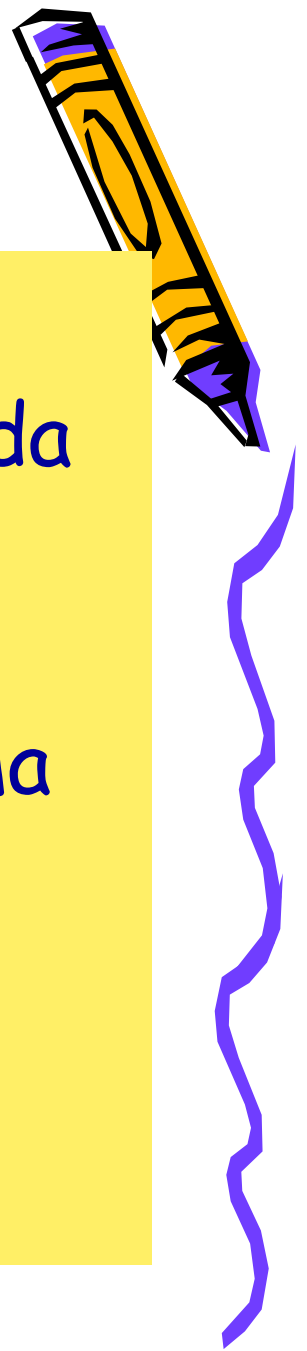
ASPEKTI ZRELOSTI /SPREMNOSTI DJETETA ZA ŠKOLU:

- STUPANJ RAZVIJENOSTI
PAŽNJE;
- EMOCIONALNA ZRELOST;
(spremnost);
- SOCIJALNA ZRELOST;
(spremnost);
- MOTIVACIJA ZA UČENJE I
INTERES ZA GRADIVO;
- SAMOSTALNOST.

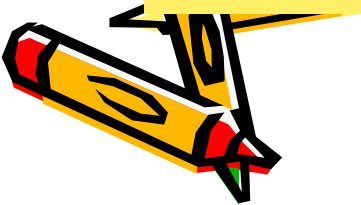
TJELESNA RAZVIJENOST (spremnost)

- Podrazumijeva mogućnost djeteta da se nosi sa zahtjevima specifičnih psihofizičkih napora;
- Procjenjuje se raznim pokazateljima (visina i težina su osnovni);
- Procjena uključuje i procjenu funkcioniranja osjetnih organa;

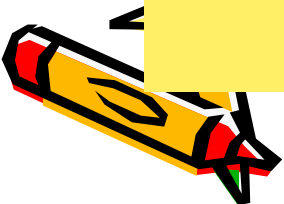

- usvojenost navike hranjenja, spavanja i kontrola izlučivanja;
- prisutnost kroničnih bolesti, uzimanje lijekova;
- Dijete mora u zadovoljavajućoj mjeri imati razvijene osjetne funkcije i određene tjelesne sposobnosti (snaga mišića i tjelesna izdržljivost);
- (Hitrec,1991).

RAZVIJENOST GOVORA

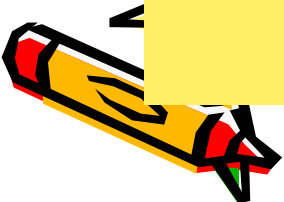
- Uključuje:
- **RECEPTIVNE GOVORNE VJEŠTINE**
(slušanje, praćenje što se govori, razumijevanje uputa);
- **EKSPRESIVNE GOVORNE VJEŠTINE**
(fluentnost u govoru, jasan izgovor, mogućnost izražavanja osjećaja, potreba, misli na materinjem jeziku, svijest o simboličkom načinu izražavanja, razvijen pojam o čitanju i pisanju).

KOGNITIVNA SPREMNOST

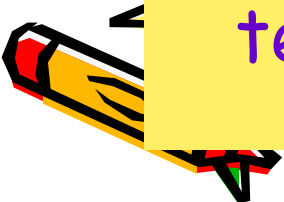
- Smatra se najvažnijim prediktorom školskog uspjeha.
- Osim **opće mentalne sposobnosti-inteligencije**, uključuje i niz
 - specifičnih psihičkih funkcija:
 - grafomotorika, percepcija, sposobnost opažanja= perceptivno-motoričke sposobnosti;
 - fina slušna i vidna diskriminacija podražaja;
 - konstantnost percepcije;

Specifične psihičke funkcije

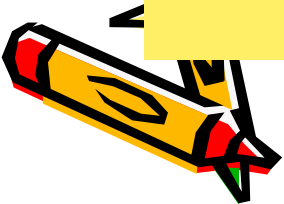

- **Razvijenost pažnje** (dijete može vremenski usmjeriti pozornost, namjerno prenošenje na druge sadržaje, selektivna usmjerenost);
- **Pamćenje** (dijete može spontano rabiti neke od strategija zapamćivanja, na pr. ponavljanje; ono razlikuje spontano od namjernog pamćenja);
- **Misaona razvijenost** (dijete može izvoditi konkretne misaone operacije, donekle ima razvijenu sposobnost pojmovnog mišljenja, simboličkog predočivanja, može se služiti temeljnim misaonim operacijama).

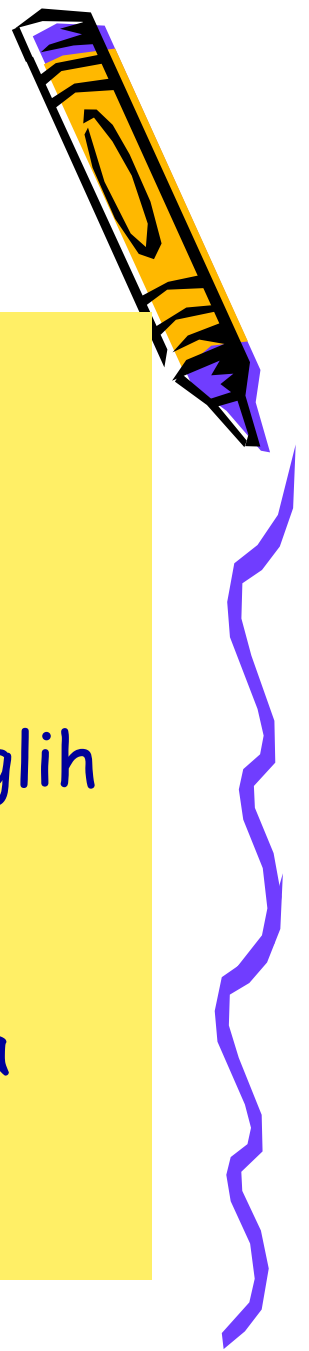

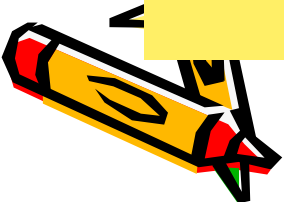
- Kognitivna spremnost podrazumijeva i određena iskustva i spoznaje o svijetu i samima sebi.
- Te su spoznaje nastale intuitivno u izravnom dodiru s okolinom i čvrsto su ukorijenjene;
- Nove sadržaje dijete uspješnije usvaja ako se vodi računa o iskustvima i temeljnim znanjima koje ima otprije (Gardner, 1991).

EMOCIONALNA SPREMNOST

- Određena emocionalna stabilnost i mogućnost kontrole vlastitih emocija;
- Dijete mora biti u stanju odvojiti se od roditelja bez straha;
- Kontrola impulsa, svladavanje jakih i naglih emocionalnih izljeva;
- Uspješno suočavanje sa situacijama ugrožavanja djetetovog samopoštovanja (strah od neuspjeha, ispitna tjeskoba).

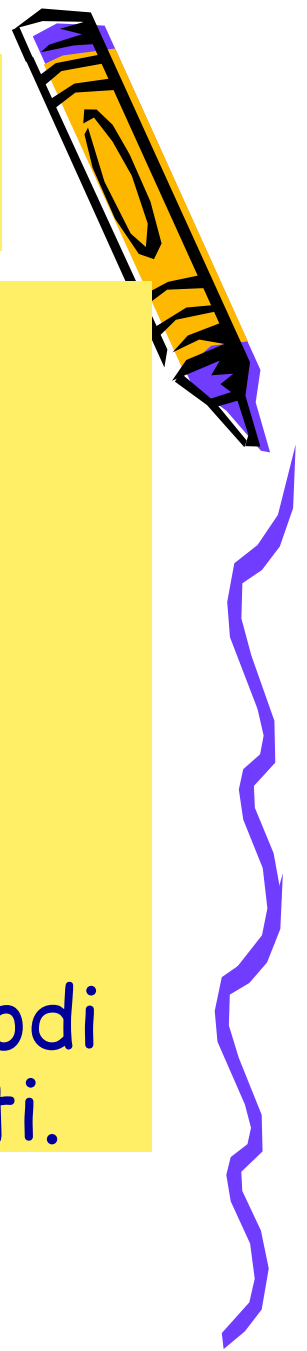

SOCIJALNA SPREMNOST

- Ostvarivanje uspješne komunikacije s vršnjacima i učiteljima;
- Suradnja s drugima;
- Usvajanje određenih normi ponašanja;
- Podređivanje vlastitih želja i potreba pravilima i ciljevima skupine (kolektivna svijest);
 - Mogućnost socijalnog učenja prema modelu.

Motivacija za učenje i interes za gradivo

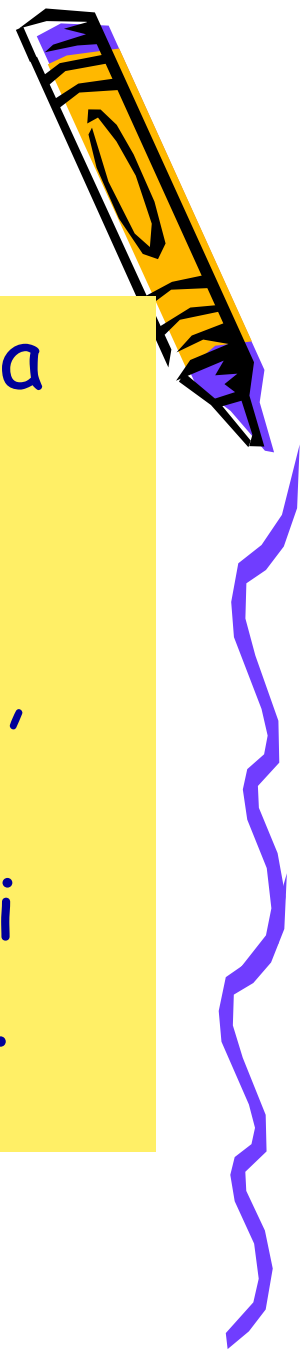

- Vrlo važni čimbenici školskog uspjeha;
- Predškolsko dijete je intrinzično motivirano za učenje i stjecanje znanja i vještina (znatiželjno zapitkivanje);
- Doživljaj neuspjeha, nepovoljna socijalna klima u razredu, i dr. dovodi do smanjenja početne motiviranosti.

Kada je dijete spremno za školsko učenje ?

- Ako pokušaj poučavanja rezultira napretkom u učenju;
 - Neuspjeh u učenju govori o djetetovoj nezrelosti za učenje, (Smiljanić,1969).
- Roditelji mogu i sami prepoznati "optimalne trenutke" za učenje.

Kako procijeniti spremnost za školu ?

- Osim kognitivnog razvoja, treba ispitati grafomotoriku, perceptivnu diskriminaciju i predznanje (poznavanje činjenica iz djetetovog okruženja, poznavanje brojeva i baratanje njima).

Procjena grafomotorike

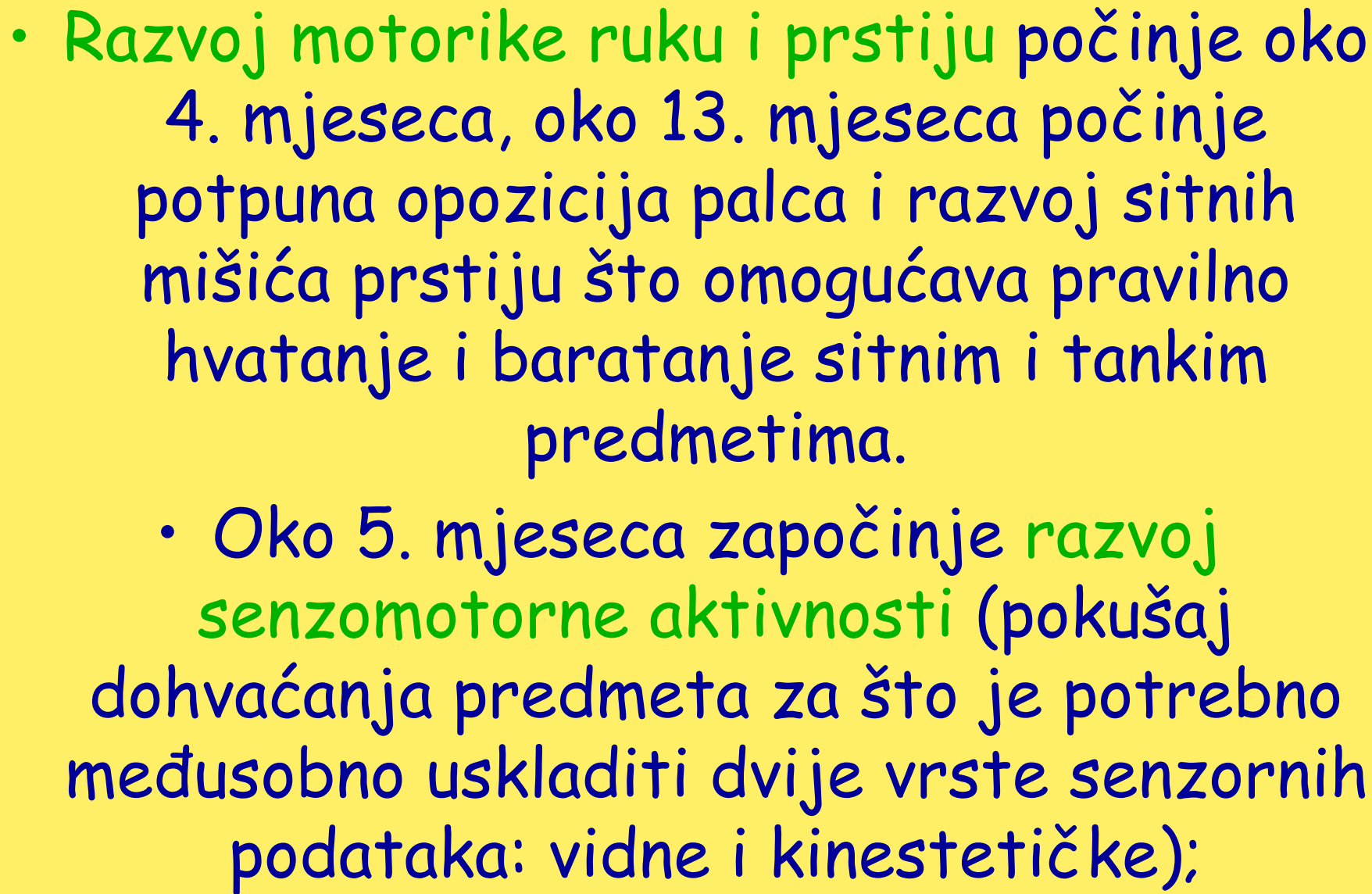
- Testovi grafomotorike
- Psihomotorne sposobnosti su vezane uz pokrete i motoričke akcije;
- Očituju se u brzini, preciznosti i snazi pokreta i određuju razinu motoričke spretnosti u nekoj aktivnosti koju se može postići vježbom;
 - Ne postoji jedna generalna- opća motorička sposobnost (F.A. testova);

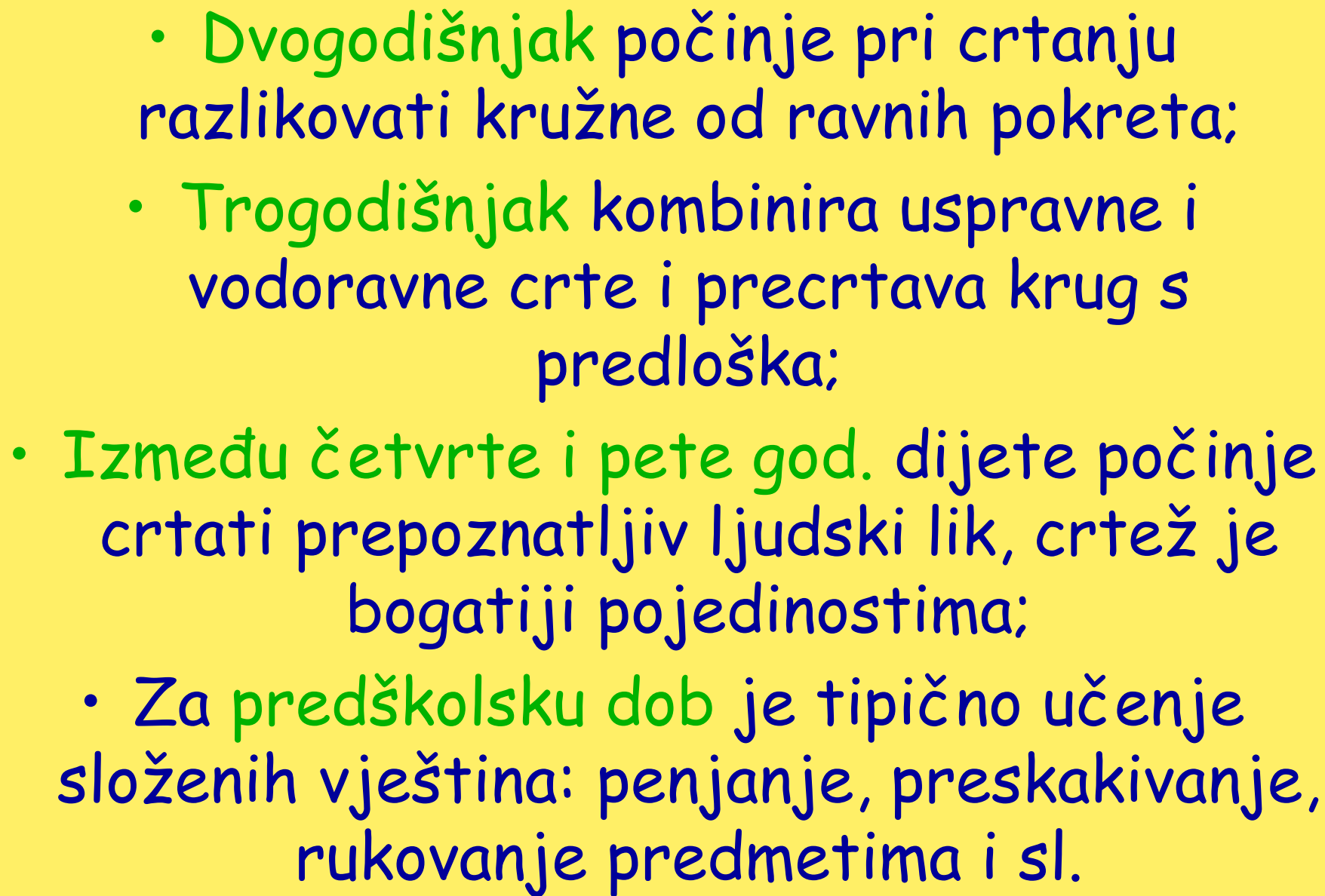
- To je niz relativno nezavisnih motoričkih sposobnosti:
- **PODRUČJE FINE PSIHMOTORIKE:**
 - brzina izbornog reagiranja,
 - okulomotorna koordinacija,
- spretnost ruku i spretnost prstiju;
 - **PODRUČJE GLOBALNE PSIHMOTORIKE:**
 - fleksibilnost,
- tjelesna koordinacija udova.

Faze psihomotornog razvoja

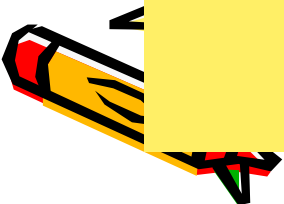
- Novorođenče- uglavnom ima refleksne aktivnosti, opća tjelesna aktivnost je neusmjerena i neodređena;
 - Prva godina- pokreti postaju organiziraniji, precizniji, motoričke reakcije su ciljane, vođene vanjskim i unutarnjim senzornim podacima, izvode se na što ekonomičniji način;
 - Sve bolja i preciznija uporaba mišića zbog sazrijevanja živčanog sustava, rasta mišića i kostiju.
-
-

-
- Razvoj motorike ruku i prstiju počinje oko 4. mjeseca, oko 13. mjeseca počinje potpuna opozicija palca i razvoj sitnih mišića prstiju što omogućava pravilno hvatanje i baratanje sitnim i tankim predmetima.
 - Oko 5. mjeseca započinje razvoj senzomotorne aktivnosti (pokušaj dohvaćanja predmeta za što je potrebno međusobno uskladiti dvije vrste senzornih podataka: vidne i kinestetičke);

-
- **Dvogodišnjak** počinje pri crtanju razlikovati kružne od ravnih pokreta;
 - **Trogodišnjak** kombinira uspravne i vodoravne crte i precrtava krug s predloška;
 - **Između četvrte i pete god.** dijete počinje crtati prepoznatljiv ljudski lik, crtež je bogatiji pojedinostima;
 - Za **predškolsku dob** je tipično učenje složenih vještina: penjanje, preskakivanje, rukovanje predmetima i sl.

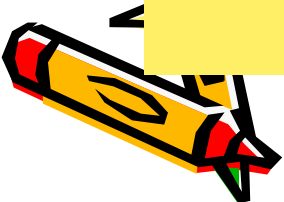

- **Pisanje:**
- Složena motorička vještina, za koju je potrebna fina koordinacija pokreta ruku i sjedenje (statičko opterećenje mišića trupa);
- Poteškoće nastaju ili zbog **smetnji u percepciji, motoričkoj koordinaciji ili usklađenosti ta dva procesa;**
- Karakteristična je: zaokupljenost grafičkim znacima, odvojeno pisanje pojedinih elemenata, sporost, mnogo suvišnih pokreta;
 - Test spajanja točaka;
 - Test precrtavanja;

Procjena perceptivnih sposobnosti

- Dijete se rađa s određenim perceptivnim mogućnostima, a iskustvom postaje svjesno različitosti i sličnosti podražaja;
- Percepcija okoline postaje točnija i diferenciranija

Pravci razvoja vidne percepcije (Gibson, Spelke 1983)

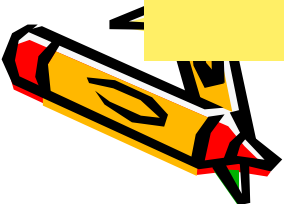
- 1. POVEĆANJE SPOSOBNOSTI PERCIPIRANJA; (sve veći broj informacija se može izdvojiti iz podražaja, a to povećava VIDNU DISKRIMINACIJU);
- 2. MOGUĆNOST USMJERAVANJA I ZADRŽAVANJA PAŽNJE; (selektivno percipiranje, zanemarivanje nevažnih informacija-važno je za PRAĆENJE SLIJEDA GRAFIČKIH SIMBOLA);
- 3. POVEĆANJE SUSTAVNOSTI I EKONOMIČNOSTI PRI ZAHVAĆANJU PODRAŽAJA; (ekonomična obrada informacija, obuhvaćanje većih jedinica);

Vidna percepcija slova

(Burns, Roe, Ross, 1988)

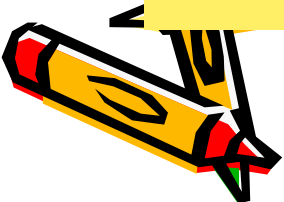
- Uključuje:
 - a) uočavanje specifičnih značajki pojedinačnih grafičkih znakova i skupova simbola;
 - b) mogućnost njihovog prepoznavanja i povezivanja s glasovima;
 - c) mogućnost slijeđenja nizova grafičkih znakova i njihova povezivanja

Vještina čitanja

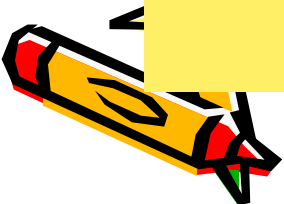

- Ovisi o dva procesa:
 - 1. dekodiranje teksta (uz vidnu diskriminaciju proces uključuje i sposobnost slušne diskriminacije, fonemsku svjesnost, mogućnost prepoznavanja skupa slova kao riječi);
 - 2. prepoznavanje značenja pročitano, razumijevanje teksta;

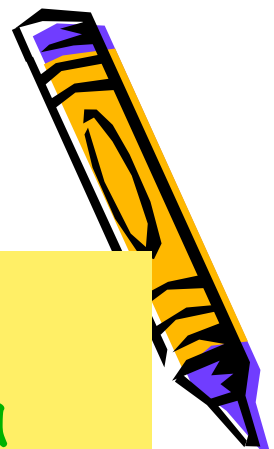
Vidna diskriminacija

- Dobro razlikovanje vidnih podražaja preduvjet je za razvoj čitanja i pisanja (na pr. slova su slična, a različito se izgovaraju);
- Usprkos dobre vidne osjetljivosti i oštine vida, vidno razlikovanje ne mora biti dobro razvijeno (na pr. dobro prepoznavanje pojedinačnih slova, no uspoređivanje nizova slova u riječi može biti otežano);

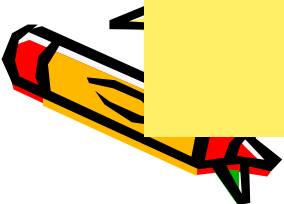

- **Za stjecanje vještine pisanja potrebno je:**
 - Dobro razvijena vidna diskriminacija;
 - Fina grafomotorika;
 - Okulomotorna koordinacija pokreta;
- To dolazi do izražaja pri usporedbi vlastitog pisma s predloškom koji se pokušava oponašati; uvježbavanjem se taj predložak pohranjuje u dugoročno pamćenje, iz kojeg se po potrebi poziva u radnu memoriju sve dok se vještina pisanja ne uvježba sve do razine automatizma.
 - Test za ispitivanje vidne percepcije

Poznavanje činjenica- Poučenost

- U razvoju djeteta usvajanje informacija, činjenica i pojmova jednako je važno kao i proces razvoja sposobnosti.
- Uglavnom takve informacije pripadaju "praktičnim znanjima"-omogućuju lakše snalaženje u prostoru i vremenu, olakšavaju komunikaciju s odraslima.

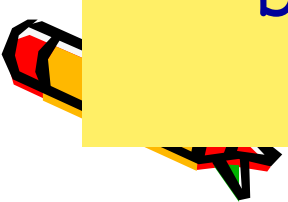
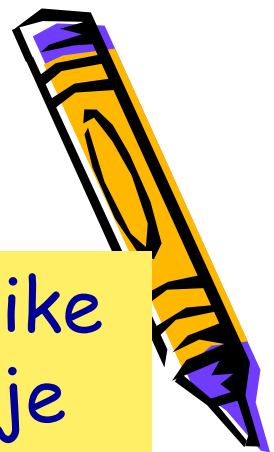

- Teoretska je pretpostavka da će se "apstraktna znanja" (školski sadržaji) lakše usvajati ako dijete već ima dovoljno konkretnih znanja.
- manjak praktičnih znanja otežava usvajanje apstraktnih sadržaja, stoga se pri utvrđivanju spremnosti za školu provjerava i količina usvojenih znanja.

Procjena numeričkih sposobnosti

- Predškolsko neformalno učenje matematike je važan temelj za kasnije školsko učenje (Baroody, Ginsburg, 1986).
- U ranoj dobi dolazi do razumijevanja pojma broja-dijete shvaća da se količine mogu prebrojiti, kasnije razumije brojenje (prethodnik i sljedbenik, stalnost tog poretka);
 - Većina predškolske djece konstruira **mentalni brojevni pravac** koji koriste za brojenje i za izravnu usporedbu količina;

- Većina djece točno broji do 10 već i neposredno prije škole;
- Neki broje, zbrajaju i oduzimaju za 1, bez konkretnih objekata (napamet, ili sa simbolima) pri tom koriste različite strategije;
- Predškolci uglavnom poznaju glavne i redne brojeve;
- Neki mogu izravno usporediti dva mala broja i reći koji je veći.
- Zato procjenjujemo i elemente spremnosti djeteta za formalno učenje matematike.

